

בהרבה מאשר במצב הנוכחי והמצבים הנוצרים בהמשך תהליך דילול החלב.

מכל האמור לעיל מתבקשות שתי מסקנות עיקריות ודחופות:

▲ אימוץ תמחיר המעודד ריכוז ולא דילול מוגבר של החלב בישראל.

▲ דחיה על הסף של תכנית טיפוח המפחיתה תכולת שומן וחלבון בחלב של הפרה הישראלית – אימוץ תכנית המגבירה תכונות אלה.

רבה של עודף סוכר החלב בנוסף לחסכון בעיבוד החלב במחלבה ובהובלה. עיבוד החלב עולה 27 ש"ח/ק"ג חלב וההובלה כ-0.03 ש"ח/ק"ג. לפי ה"חישוביניחוש" של עדי רו ב"משק הבקר והחלב" מס' 224 נראה לנו, בהחלט, שבשני התסריטים המוצגים בתהליך ריכוז החלב יימצא משק החלב מכל הבחינות – יעילות ייצור החלב, טיפוח הפרה הישראלית, ההזנה ונצילות המזון, ניצול שטחים חקלאיים, גידול רב יותר מהמספוא לפרותינו בשדות הארץ והקטנת ייבוא גרעינים מחו"ל – במצב עדיף

תגובות

ההבט הכלכלי של "תמחיר החלב והשלכותיו על ענף בקר החלב בארץ"

דניאל פרי, ה.מ.ב.

העולם הרחב אין להן ערך רב, מאחר שבמדינת ישראל, כתוצאה מחוקי הכשרות, צריכת השומן נמוכה יותר באופן משמעותי.

לקיחת החלבון הנמצא במייהגבינה כחלק ממאזן החלבון אינו נכון. בפועל, ההפרש בצריכת השוק הישראלי בין חלב על בסיס שומן ובין צריכת חלב חסר שומן הוא הקובע (טבלה 1) והחלק של החלבון שהולך עם מייהגבינה אינו משפיע כלל על התמונה.

כותבי המאמר העומד כאן לדיון נתונים למחשבה, שהדרך הנכונה לספק את רכיבי החלב לאוכלוסיית מדינת ישראל היא על ידי ייצור כמה שיותר שומן לפרה וייבוא משלים של אבקת חלב כחוש.

רפתני ישראל משוכנעים שתפקידם לספק את כל צריכת מוצרי החלב הנצרכים בישראל ללא ייבוא.

ההשוואות בצריכת רכיבי חלב בינינו לבין

טבלה 1. הצריכה לפי רכיבי חלב של סל מוצרי החלב המסובסדים (במיליוני ליטר).

שנה	בסיס חלב כחוש	בסיס שומן	הפרש
1985/86	810	774.5	35.5
1986/87	839	821	18
1987/88	874	826	48
1989	859.7	793.3	66.4
1990	881	810	71
תחזית			

טבלה 2. תגובות נלוות לסלקציה, במחירים שונים של מרכיבי חלב

פרה D	פרה C	פרה B	פרה A	
0.281	4.560	24.127		מחיר השומן, ש"ח/ק"ג
64.000	27.360		24.928	מחיר החלבון ש"ח/ק"ג
-1.201	-0.218			מחיר הנוזל ש"ח/ליטר
התגובה בייצור, במוצע לפרה/שנה				
0	582	520	710	תוספת חלב, ליטר
12.8	27.7	39.30	24.60	תוספת שומן, ק"ג
12.8	22.4	16.90	24.30	תוספת חלבון, ק"ג
3.23	3.19	3.33	3.11	אחוז שומן בחלב
3.16	3.07	3.03	3.05	אחוז חלבון בחלב

טבלה 3. ייצור מכסת חלבון ארצית ותוצאות נלוות להזנה בשתי פרות שונות

פרה B	פרה A	
9376	9566	ייצור חלב לפרה, ק"ג
312.3	297.6	ייצור שומן לפרה, ק"ג
283.9	291.3	ייצור חלבון לפרה, ק"ג
26504.5	26504.5	מכסת חלבון ארצית, טון
29155.9	27077.7	ייצור שומן ארצי, טון
875.33	870.38	ייצור נוזלים, מיליון ליטר
332.33	320.37	עלות ייצור, מיליון ש"ח
20.34	9.81	הפסד על שומן, מיליון ש"ח

- כפי שמציעים המחברים, יהיה כ" 2000 טון. כמות הלקטוז המבוזבזת תגדל ב" 200 טון, במקרה שרפתני ישראל יבחרו לייצר חלב עם פרות מדגם B כפי שמציעים המחברים.
- מחיר המזון הדרוש לייצור חלב כפי שמייצרת פרה B הינו יקר יותר, דורש השקעות בצידוד, איכסון, הבטחת מכסות מים וכ"א, למי אשר יהיה מוכן לייצר אותו.

זכותם של רפתני ישראל, לייצר את מלוא תצרוכת החלב ומוצריו עבור אוכלוסיית המדינה, אינה צריכה להיות מוטלת בספק. הראיה, גם ממשלות ישראל במרוצת השנים הכירו בזכות יסודית זו ועיגנו אותה בהסכמים מפורשים וחתומים. על רפתני ישראל מוטל התפקיד, לייצר את הכמויות הנדרשות ביעילות מירבית ובעלות נמוכה ככל האפשר.

בעזרת שינוי המחירים לרכיבי החלב ושינוי ההזנה כתוצאה מכך ניתן להגיע ליצירת חלב, שיהיה קרוב ליחס הרצוי בין שומן לחלבון (1:1).

עלות הייצור הארצי של מכסת חלבון ארצית (טבלה 3):

- פרה A תייצר את המכסה הארצית בכ" 12 מיליון ש"ח פחות בשנה, מאשר פרה B שאליה שואפים המחברים. לצורך החשבון נלקחו ההנחות הבאות:
עלות הייצור של הכמות הארצית של 26504.5 טון חלבון בשנה לפי 0.0025 ש"ח לליטר לראש בשנה הזנת קיום, 2 ש"ח עלות ייצור 1 ק"ג לקטוז, 4 ש"ח עלות ייצור 1 ק"ג שומן, 275 ש"ח לראש בשנה הוצאות קבועות.
- עודף השומן, אשר ייוצר אם רפתני ישראל יבחרו לייצר חלב עם פרות (מדגם פרה B)

השגות ל"תמחיר חלב והשלכותיו על ענף בקר החלב בארץ"

דוד דרורי ומיכה רון

השומן (הזול) היא עובדה, שאמיר וח'י מתעלמים ממנה בהתמדה. הם מודאגים דוקא מן העלות הנוספת של הובלת החלב ועיבודו, הוצאות הבטלות בשישים לעומת הביזבז המשווע הנגרם על ידי הצפת השוק בעודפי שומן. לכן, הצעתם לטפח להגברת שיעור החומר היבש בחלב, פירושה גם להגביר את היחס בין השומן שרווחיותו נמוכה, לבין החלבון שרווחיותו גבוהה פי כמה. מימוש הצעתם יקטין במקצת את עודף הלקטוז, אולם יוסיף עליו עודף של שומן, אשר ידכא את מחירו עוד יותר ויחסל את רווחיות השומן כליל.

אנחנו מברכים על כך, שגם אמיר וח'י הכירו עתה בנזק לבריאות האדם הנגרם על ידי שומן רווי, בין אם מקורו בחלב או במרגרינה. התנהגות הציבור האירופי והאמריקאי הצורך שיעור רב יחסית של שומן חלב, אינה רציונלית מבחינת בריאותו ואינה מעניינת. אולם, מסתבר שהצרכן בארץ נבון יותר: למרות "רמת החיים הנמוכה" (אליבא דאמיר וח'י), תהפוכות המחירים והאבטלה, החל הצרכן הישראלי לקנות מוצרי חלב דלי שומן וממשיך לעשות כן בקצב גובר. הגבינות הלבנות דלות השומן (1/2%) ועתירות החלבון יקרות יותר. הצרכן הישראלי החל לשלם פרמיה אפילו בשביל סידן נוסף בגבינה, וצרכני החלב דל השומן (1%) בודאי אינם קונים אותו כדי לחסוך כמה אגורות. אגב, בארה"ב גוברת עתה מגמה דומה.

בסיכום, אנחנו מחייבים כל אמצעי תמחירי, טיפוחי וממשקי המעודד את התאמת ייצור החלבון והשומן בחלב לדרישות השוק המקומי; דרישות אלה הן לכמויות שוות של החלבון ושומן חלב.

קראנו את כל המאמרים של ש. אמיר וח'י שנכתבו על נושא זה ונושאים קרובים אחרים בתשע השנים האחרונות. אנחנו מתפעלים מנחישות דעתם שלא השתנתה במשך השנים. אולם, אנחנו ממשיכים לחלוק עליה. היות ובשנתיים האחרונות פירסמו את דעותינו בשלוש הזדמנויות (1, 2, 3) לא נדון בפרטים; נתיחס רק לשתי נקודות עיקריות המהוות את סלע המחלוקת בין קבוצת אמיר ובינינו.

בעיקרון יש בארץ שוק חופשי. לכן, בניגוד לדעתם, אין מטרת התמחיר לשמש כ"אמצעי לביצוע מדיניות", אלא לסייע להתאמת ההצע לביקוש. פירוש הדבר, שעלינו לייצר חלב המספק לשוק המקומי את כל החלבון ואת השומן בכמות הניתנת לשיווק, מבלי לפגוע ברווחיותו.

אמיר וח'י טוענים, שיש להקטין את הביזבז הנובע מייצור לקטוז ולייצר חלב עם יותר חומר יבש (קרי: יותר חלבון ושומן), ואילו אנחנו בדעה, שיש לייצר חלב שלא ישאיר עודפי שומן. חלילה לנו להתעלם מבעיית עודפי הלקטוז. אילו ייצור חלב עם חומר יבש רב ושיעור לקטוז יחסי נמוך יותר היה מלווה בהגברת שיעור החלבון בלבד, או אפילו בהגברה שווה של שיעורי החלבון והשומן, בהשוואה לחלב שלנו, בודאי היינו שוקלים את ההצעה הזאת בכובד ראש. אולם, אנחנו דוחים אותה בשתי ידיים ומסתמכים על המציאות הגנטית ועל חשבון כלכלי. טיפוח לשיעור מוצקים רב יותר בחלב מגביר במידה ניכרת את היחס בין שיעור השומן לשיעור החלבון. לדוגמה, חלב כגון זה של הפרה מגזע ג'רסי מכיל 31 עד 35 אחוזים שומן רב יותר מחלבון (4). החשבון הכלכלי מעדיף את ייצור החלבון הנמכר במחיר רב, שהוצאות ייצורו נמוכות ושאינן לו מתחרים, על ייצור השומן הזול, שהוצאות ייצורו גבוהות והנאלץ להתחרות במרגרינה כמקור שומן אפילו במוצרים שיוצרו בעבר מחלב בלבד. ההפרש העצום ברווחיות הייצור בין החלבון (היקר) לבין

ספרות

1. דרורי ורון. 1988. משק הבקר והחלב, 9:213.
2. דרורי ורון. 1989. השדה, ע': 281.
3. Drori & Ron. 1990. Hassadeh Quarterly, 1:63.
4. Gaunt. 1973. J. Dairy Sci. 56:270.